

SKALA KVALITETE OBITELJSKIH INTERAKCIJA - KOBİ

Autorica: Anita Vulić-Prtorić

Priredila: Anita Vulić-Prtorić

Skala kvalitete obiteljskih interakcija KOBİ mjeri interakcije djeteta i roditelja na dvije dimenzije u literaturi najčešće opisane kao **prihvaćanje** (emocionalna toplina, intimnost) i **odbacivanje** (kontrola, emocionalno zanemarivanje). Ove dvije dimenzije su konceptualizirane u skladu s teorijom roditeljskog prihvaćanja i odbacivanja (*PART - parental acceptance-rejection theory*) Ronalda Rohnera (Rohner, 1984., 1999). Tako se *Prihvaćanje* odnosi na pozitivne emocionalne aspekte odnosa roditelj-dijete u obliku međusobne bliskosti, pružanja podrške, povjerenja i razumijevanja, te relativne simetričnosti u međusobnim odnosima. *Odbacivanje* se odnosi na različite doživljaje postupaka roditelja koji se nalaze u rasponu od nerazumijevanja i prevelike zahtjevnosti, do zanemarivanja i kažnjavanja. Pri tome zanemarivanje karakterizira djetetov doživljaj da su roditelji nezainteresirani za njega, da mu ne posvećuju dovoljno vremena i pažnje (posebno za emocionalne potrebe). Kažnjavanje opisuju svi oni doživljaji bezrazložnog optuživanja, neprimjerenog kažnjavanja zbog počinjene pogreške ili pak neraspoloženja roditelja koje dijete doživljava kao grubost.

Skala KOBİ u jednom svom dijelu predstavlja modificiranu verziju Skale obiteljske interakcije (Opačić i Kos, 1987) koja mjeri slijedeće dimenzije interakcije djeteta i majke/oca: intimnost, zahtjevnost, grubost, zanemarivanje i davanje. Na uzorku učenika drugih i trećih razreda srednje škole autori su dobili niske, ali zadovoljavajuće koeficijente pouzdanosti za svaku subskalu (Cronbach alfa od .60 do .72). Za potrebe istraživanja u uzorcima djece mlađe dobi (od 10 do 15 godina) izvršene su slijedeće modifikacije navedene skale:

1. Skala je skraćena - izbačene su tvrdnje koje prema autorima imaju zasićenja manja od 0.30 ili narušavaju jednofaktorsku strukturu, a koje su i po svom sadržaju slične nekim drugim tvrdnjama ("npr. "S roditeljima mogu pričati o "škakljivim stvarima" - "S roditeljima mogu pričati o intimnim stvarima").

2. Budući da su i autori upozorili na teškoće u interpretaciji rezultata dobivenih ovom skalom jer su ispitanici procjenjivali interakciju s oba roditelja zajedno, u skali KOBİ se ta interakcija ispituje odvojeno za majku i odvojeno za oca.

3. U skali KOBİ dodatno se nalazi skala koja ispituje djetetove osjećaje u odnosu na obitelj kao cjelinu, a po uzoru na Skalu zadovoljstva porodicom (Lacković-Grgin i Opačić, 1988/89) i Indeks obiteljskih odnosa (Hudson, 1977).

Analiza čestica i faktorska analiza provedene su za svaku subskalu posebno i u konačnici je dobivena skala KOBİ koja se sastoji od 55 tvrdnji: 22 koje opisuju odnos djeteta s majkom, 22 opisuju odnos djeteta s ocem i 11 tvrdnji koje se odnose na opću atmosferu u obitelji. Skala se sastoji od 5 subskala: *Zadovoljstvo vlastitom obitelji*, *Prihvaćanje od strane majke*, *Prihvaćanje od strane oca*, *Odbacivanje od strane majke* i *Odbacivanje od strane oca*.

Ispitanici na skali Likertovog tipa procjenjuju (od 0=*uopće ne* do 5=*da, u potpunosti*) koliko se svaka od navedenih tvrdnji odnosi na njihov odnos s majkom, ocem, ili obitelji kao cjelinom. Ukupan rezultat utvrđuje se za svaku subskalu posebno, a dobiva se jednostavnim zbrajanjem bodova pri čemu veći rezultat na subskali *Prihvaćanje* ukazuje na veću međusobnu bliskost, povjerenje i razumijevanje između djeteta i majke, odnosno oca, a veći rezultat na subskali *Odbacivanje* znači da dijete doživljava više zabrana, grubosti i zanemarivanja od strane majke, odnosno oca. Subskala *Zadovoljstvo obitelji* ispituje kako se ispitanik osjeća u svojoj obitelji i njegovo zadovoljstvo obiteljskim životom.

Prosječan rezultat na subskali Prihvaćanje iznosi 42.23 (SD= 7.63) za odnos s majkom i 39.17 (SD= 8.09) za odnos s ocem. Prosječan rezultat na subskali Odbacivanje iznosi 21.21 (SD=7.75) za odnos s majkom, a za odnos s ocem 21.56 (SD=7.79).

Za svih 5 subskala utvrđena je visoka unutrašnja pouzdanost (Cronbach alpha se kreće od 0.85 do 0.89). Psihometrijske karakteristike skale KOBİ provjerene su na uzorku od 527 ispitanika, učenika od 5. do 8. razreda osnovne škole, a nalaze se u Tablici 1.

Tablica 1. Psihometrijske karakteristike Skale kvalitete obiteljskih interakcija (KOBİ)

SKALA	Broj tvrdnji	redni broj tvrdnji po subskalama	Raspon	M	SD	α
Zadovoljstvo obitelji	11		11-55	46.29	7.92	0.892
Prihvaćanje - otac	10	1+3+6+8+ 11+13+15+	10-50	39.17	8.09	0.897
Prihvaćanje – majka	10	16+19+21	10-50	42.23	7.63	0.895
Odbacivanje - otac	12	2+ 4+ 5+7+ 9+ 10+ 12+	12-60	21.45	7.79	0.855
Odbacivanje - majka	12	14+17+18+ 20+22	12-60	21.21	7.75	0.849

Na osnovu rezultata provedenih analiza može se zaključiti da dobivene subskale za ispitivanje kvalitete obiteljskih interakcija predstavljaju mjerne instrumente zadovoljavajućih psihometrijskih karakteristika.

Skala KOBİ do danas je korištena u većem broju istraživanja. U istraživanjima provedenim u nas utvrđeno je da je očevo odbacivanje aspekt roditeljskog ponašanja koji je najviše povezan s različitim oblicima agresivnog, delikventnog i ovisničkog ponašanja, depresivnosti, anksioznosti i somatizacijom, te prilagodbe u školi i među vršnjacima i stavova prema zlostavljanju.

Djeca koja imaju osjećaj odbacivanja od strane roditelja značajno su anksioznija, depresivnija i imaju manje samopoštovanja, od djece koja se osjećaju prihvaćenima. S obzirom na oblike suočavanja koje djeca najčešće koriste utvrđeno je da djeca koja osjećaju da su prihvaćena od strane majke i oca više koriste strategije *Rješavanje problema*, *Kognitivno restrukturiranje* i u većoj mjeri se u stresnim situacijama oslanjaju na *Podršku od strane svoje obitelji*. Djeca koja osjećaju odbacivanje od strane svojih roditelja u većoj mjeri koriste *Emocionalnu reaktivnost*, što vjerojatno još više pogoršava kvalitetu njihove komunikacije s roditeljima i dovodi ih u situacije većeg stresa i veće neugode.

Kako rezultati provedenih istraživanja mogu predstavljati korisne informacije za buduću primjenu i interpretaciju rezultata dobivenih ovom skalom, čitatelj se upućuje na originalne radove navedene u popisu radova u kojima je korištena skala KOBİ. Jedan veći broj istraživanja upravo je u tijeku (u sklopu znanstvenoistraživačkog projekta *Psihosocijalni aspekti psihopatologije u djetinjstvu i adolescenciji*), tako da će korisnici skale moći dobiti informacije i o povezanosti kvalitete obiteljskih interakcija s drugim varijablama koje ovdje nisu navedene*.

* Informacije o novim radovima moći će se naći na web stranicama www.unizd.hr/~avulic ili zatražiti na e-mail adresi avulic@unizd.hr ili ivana.moranduzzo@unizd.hr

---

LITERATURA

- Lacković-Grgin K., Opačić G. (1989) **Interakcije s majkom i zadovoljstvo obiteljskim životom mladih iz obitelji s ocem i bez oca**, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, Vol.28, No.5, 155-164.
- Opačić G., Kos G. (1987) **Pokušaj identificiranja faktorske strukture nekih aspekata porodične interakcije**, *VI. Dani psihologije u Zadru*, 61-68.
- Rohner E.C., Rohner R.P., Roll S. (1984) **Perceived parental acceptance - rejection and children's reported behavioral disposition**, *Journal of Cross-Cultural Psychology*, Vol.11, No.2, 221-225.
- Rohner R.P. (1999) **Acceptance and rejection**, u Levinson D., Ponzetti J., Jorgensen P., (Eds.) *Encyclopedia of Human Emotions*, New York:Macmillan Reference, Vol.1, 6-14.

RADOVI U KOJIMA SU OPISANI REZULTATI ISTRAŽIVANJA DOBIVENI SKALOM KOBI

- Klarin M. (2000) **Odnosi u obitelji i s vršnjacima kao prediktori različitih aspekata prilagodbe u školi**, Doktorska disertacija, Filozofski fakultet u Zagrebu.
- Lovrić N. (2002) **Obiteljska interakcija i stavovi prema tjelesnom zlostavljanju žena**, Diplomski rad, Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zadru
- Radić V. (1999) **Odnos beznadnosti i kvalitete obiteljske interakcije kod djece**, Diplomski rad, Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zadru
- Sočković J. (1998) **Odnos agresivnosti, empatije i kvalitete obiteljske interakcije kod adolescenata**, Diplomski rad, Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zadru.
- Turčinov Ž. (2000) **Depresivnost u dječjoj dobi u odnosu na kvalitetu obiteljskih interakcija**, Diplomski rad, Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zadru.
- Vulić-Prtorić A. (2000) **Struktura anksioznosti i depresivnosti u djece i adolescenata: Provjera hijerarhijskog modela**, Doktorska disertacija, Zagreb: Filozofski fakultet
- Vulić-Prtorić A. (2000) **Somatizacija i kvaliteta obiteljskih interakcija kod djece i adolescenata**, *Medica Jadertina*, 30 (1-2) 21-31. Vulić – Prtorić A. (2002) **Obiteljske interakcije i psihopatološki simptomi u djece i adolescenata**, *Suvremena psihologija*, 5, 1, 31-51.
- Vulić-Prtorić A. (2002) **Family and personal factors in differentiation of childhood anxiety and depression**, rad prezentiran na *6th Alpe Adria Conference of Psychology*, Rovereto, Italija
- Vulić-Prtorić A. (2002) **SUO: Priručnik za Skalu suočavanja sa stresom za djecu i adolescente**, Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Vulić-Prtorić A. (2003) **Priručnik za Skalu depresivnosti za djecu i adolescente SDD**, Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Vulić-Prtorić A. (2003) **Depresivnost u djece i adolescenata**, Jastrebarsko: Naklada Slap

Vulić-Prtorić A. (2004) **Priručnik za Skalu strahova i anksioznosti za djecu i adolescente SKAD-62**, Jastrebarsko: Naklada Slap (u tisku).